

Werkboekje Grammatica en spelling van het Stellingwerfs

Les 3

Wat is het verkleinwoord van de volgende woorden

stemme	-	stemmegien	appel	-	appeltien
hap	-	happien	keelgat	-	keelgattien
knoest	-	knoesien	klasse	-	klassien
körf	-	körfien	huus	-	husien
pepermunt	-	pepermuntien	buse	-	busegien
oge	-	ogien	kladde	-	kladdegien
kerel	-	kereltien	bessem	-	bessempien

les 4

Warkwoorden: vervoeg de volgende 4 warkwoorden

Gaon – lopen – bieten – luusteren

	TT	VT
Ik	goa	gong
Jow/ie	gaon	gongen
Wi'j	gaon	gongen
Ik	lope	leup
Jow/ie	lopen	leupen
wij	lopen	leupen
Ik	biete	beet
Jow/ie	bieten	beten
wij	bieten	beten
Ik	luuster	luusterde
Jow/ie	luusteren	luusterden
wij	luusteren	luusterden

Het deelwoord/et dielwoord

In het Nederlands meestal met ge- ervoor en d of t erachter: Ik heb gewerkt, het vuur heeft gebrand of we hebben naar het boek gezocht.

In et Stellingwarfs komt ge- er mar in een inkeld geval bi'j, als et al an et warkwoord vaaste zat, zoals et is gebeurd.

Ik heb gefietst - Ik hebbe fietst,

Wij zijn geweest - Wi'j ben west

Ik heb het gedaan – Ik hebbe et daon.

Nou jij, maak een zin met een vorm van het werkwoord en een zin met het deelwoord van het werkwoord.

Warken Ik warke in de tuun/ ik hebbe in de tuun warkt

Heuren Ik heure jow wel./ Ik hebbe jow wel heurt

Zingen Wi'j zingen graeg mit mekaere? Wi'j hebben zongen

Krabben De katte krabt an de paol/ de katte het an de paol krabt

Vraogen Vraag ie et an de meester? / Heb ie dat an de meester vraogt?

Taal vergelijken: Hoe bouw je een zin?

1. Jan het him nog nooit scheren loaten
2. Jan heeft zich nog nooit laten scheren
3. Jan het him nooit loaten scheren

Zie je het verschil volgorde? Kijk nu eens naar deze zin:

1. Ik heb Katrijn zien dansen
2. Ik hebbe Katrijn zien daansen
3. Ik hebbe Katrijn daansen zien

Bij zien en heuren kan het andere werkwoord links of rechts staan. Eigenaardig, want bij andere werkwoorden is de volgorde net andersom:

Jan heeft moeten werken

Jan het warken moeten

Katrijn had liever willen zingen

Katrijn hadde liever zingen wild

Maak 3 zinnen met de woorden uit het tekstvak

Bijvoorbeeld:

De juffer gaot naor schoele

Ik hebbe een voegel zingen heuren in de barkenboom

Zij zien een schoele in de barkenboom

zien   zij   hebbe
mit   noar   ie
heuren ik   een   schoele
voegel   gaot
de juffer   zingen   heb
in   de
              barkenboom

Les 5 Spelling

Vul in ae of ao

Roelf lust (graag) **graeg** appels

De (soldaten) **soldaoten** reden in de tanks.

De (magere) **maegere** man kon et (zware) **zwaore** pak (haast) **haost** niet tillen.

(daar) **daor** (staat) **staot** een mooie oolde (waterpomp) **waeterpompe**.

D'r kwam gien (einde) **ende** an et hoesten.

Een (haan)**haene** heeft een (kam) **kamme**

De appels (staan)**staon** in de kelder.

Op de (tafel) **taofel** lag een (stapel) **staepel** schriften.

Les 7 Samentrekkingen

Maek van de volgende zinnen de verbieningsvorm van warkwoord en persoonlijk veurnaemwoord.

Veurbeeld: Gaon jim op e tied naor schoele? – Gaoj'm op e tied naor schoele?

1. Zollen we daor henne kunnen?

Zowwe _____

2. Konnen we daor henne?

kowwe _____

3. Bin jim d'r ok henne west?

Bi'j'm _____

4. Zal ik je een klap verkopen?

Za'k _____

5. Mag ik ofkieken, eers kan ik et niet.

Ma'k _____

6. Wil ie mij niet even veurzeggen?

wi'j _____

7. Mag ie mij even helpen?

Maj' _____

8. Hoe wol ie dat we jow verjaordag vieren?

woj _____

Les 8 Zet in het meervold

Een haand	- hanen
Een laand	- lanen
Een kroje	- krojen
Een brief	- brieven
Een kiend	- kiender
Een oolder	- oolders
Een keuning	- keunings
Een straand	- stranen
Een mesiene	- mesienes
Een man	- mannen of manluden
Een braand	- branen
Een slee	- sleeën
Een bessem	- bessems
Een lieperd	- lieperds
Een benaan	- benanen
Een moes	- moezen
Een ei	- eier
Een körf	- körven
Een siepel	- siepels
Een eerappel	- eerappels

Schrijf de verkleinwoorden

woord	woorties
man	mannegies
boom	boompies
hokke	hokkies
keerze	keersies

doeve	doevies
neve	nevies
bakkeri'je	Bakkeri'gies
jonge	jongie
stobbe	stobbegie
maod	maodegien
vlagge	vlaggegien
kroje	Krooj'gien
slee	sleegien
vodde	voddegien

Les 9 warkwoorden en ordering

Warkwoordsordering

Persoonsvorm voorop, dan hulpwerkwoorden(rest gezegde)

Ik leup naor huus

Ik kon naor huus lopen

De persoonsvorm komt vrijwel altijd achteraan in een bijzin: ik was in huus en docht dat ik him zingen heurde

maar staat vooraan in een vragende zin : Zo'j dat wel doen?

of een gebiedende zin: Gao dat now es een keer doen

Hi'j zee gien woord

Hi'j wol gien woord zeggen

't Was jammer dat hi'j gien woord zeggen wol

Streep het foute diel deur:

1. Ik las, dat hi'j een kiend **had heuren raozen/had raozen heuren/ raozen heurd had.**
2. Daenk eromme, die staepel **kan omme vallen/vaalt omme kan/omme kan vallen.**
3. Zo'j dat wel **willen lezen?/ lezen willen?**
4. Hi'j zee dat hi'j Beyoncé **zingen had heurd/had heuren zingen/zingen heurd had.**
5. Zi'j docht dat ze een voegeltien **vliegen had zien/had zien vliegen/vliegen zien had**

Vul de goede warkwoordsvorm in

1. Zi'j blijft (blijven) vandaege thuus.
2. Hi'j het de katte vermoort (vermoren)
3. Wi'j kunt (kunnen) al aorig Stellingwarfs schrieven(schrieven)

4. De manluu warkten(warken v.t.) in et vene

Vertael de zinnen in et Stellingwarfs

1.Wij graven in de tuin - **Wi'j graeven in de tuun**

2.Zij moet de tafel dekken met het tafelzeil – **Zi'j moet de taofel dekken mit et zwilk**

3. De kinderen spelen op het schoolplein- **De kiender speulen op et schoeleplein**

4. Wilt u een kopje koffie?- **Willen jow een koppien koffie?**

5 Leggen jullie dat pakje daar maar even neer.- **Leggen jim et pakkien daar mar even daele**

Vertaal/spelling

Vul het woord in

1. Vandemorgen moet ik op begraffenis. Mien buurman is uut **de tied**.raekt.
2. Kuj'daor **overhenne** springen?
3. De kiender speulden een hiel oold **spellegien**
4. Et **waeter** is bevreuren, mar er is nog gien **ies**
5. Kiek es naor de locht. **Daor komt een schip mit zoere appels an**
6. Ie letten allienig op kleinigheden; niet zo **nussieszuken**
7. Ik bin zo bliede as **een protter**
8. Wat vin ie van mien soep? 't **Kon minder**
9. Wi'j hollen **van speulen** op **et schoeleplein**.
10. Hoe diepe moej' **graeven** veur et een gruppe is?

Schrief in et Stellingwarfs

veen	vene
bruin	bruun
slaapkamer	slaopkaemer
land	Laand
stapel	staepel
raken	raeken
laars	leers
glaasje	glassien
paadje	paetien
jongetje	jongien
mevrouw Bos	Vrouw Bos

kanaal	kenaal
meneer Bakker	Bakker
schoolbank	schoelebaank
spelen	speulen
zaag	zaege
hamer	haemer
uil	oele
kinderen	kiender
eieren	eier
tang	tange
schaar	schaere

Werkwoorden vervoegen

De warkwoorden Mit de d's en t's gaot et mit dezelde regels as in et Nederlaans. Dus: *hiĳ wodt, hiĳ wodde. Dat hoolt ok in dat as een warkwoord zels gien d het, d'r ok gien twee d's in kommen kunnen. Een veurbeeld. Et warkwoord is branen. Daor zit gien d in, en dan wodt de verleden tied dus braande. De tegenwoordige tied krigt dan alliend een t, dus hiĳ braant. Dat gaot ok op veur biĳveurbeeld holen: hiĳ hoolt. Et warkwoord holen het ommes ok gien d.*

In et Nederlaans hebben flink wat warkwoorden in de verleden tied een aandere klinker, zoas in 'bieden-bood'. Dat het et Stellingwarfs ok, zoas in bieden-beud. Mar et Stellingwarfs het ok in de tegenwoordige tied nogal es een aandere klinker. Dat is biĳ de woorden hiĳ, ziĳ, et, dus in et inkelvoud. Dus: hiĳ bödt 'hiĳ biedt', hiĳ blift 'hiĳ blijft' en zo wat henne.

Vul et schema in

	tegenwoordige tied	verleden tied
ik	sniede	sneed
ie	snieden	snedden
hi'j/zi'j	sniedt	snedden
wi'j	snieden	snedden
ik	biene	bun
ie	bint	bunnen
hi'j/zi'j	bint	bunt
wi'j	bienen	bunnen

ik	nuum	nuumde
ie	Numen	nuumden
hi'j/zi'j	nuumt	nuumde
wi'j	numen	nuumden
ik	heure	heurede
ie	heuren	heurden
hi'j/zi'j	heurt	heurede
wi'j	heuren	heurden

Vul et schema in

	tegenwoordige tied	verleden tied
ik	Warke	Warkte
ie	Warken	Warkten
hi'j/zi'j	Warkt	warkte
wi'j	warken	warkten
ik	Staepele	staepelde
Ie	Staepelen	staepelden
hi'j/zi'j	Staepelt	staepelde
wi'j	staepelen	staepelden
ik	kroje	krooj'de
ie	krojen	krooj'den
hi'j/zi'j	krooj't	krooj'de
wi'j	krojen	krooj'den
ik	timmere	timmerde
ie	timmeren	timmerden
hi'j/zi'j	timmert	timmerde
wi'j	timmeren	timmerden
ik	zaege	zaegde
ie	zaegen	zaegden
hi'j/zi'j	zaegt	zaegde
wi'j	zaegen	zaegden
ik	ruum op	ruumde op

ie	rumen op	ruumden op
hi'j/zi'j	ruumt op	ruumde op
wi'j	opruumen	ruumden op
ik	sjouwe	sjouwde
ie	sjouwen	sjouwden
hi'j/zi'j	sjouwt	sjouwde
wi'j	sjouwen	sjouwden

Proefexamenopdrachten

Vertael:

1. Piet sloeg mij **Piet sleug mi'j**
2. Zij schreef jullie **Zi'j schreef jim**
3. Jan noemde hen bang **Jan nuumde hun bange**
4. Zij wast zich **Zi'j wast zich**

Schrief op 2 manieren

1. Kun je 1 Kun ie 2. Kuj'
2. zullen we 1. Zullen we 2. Zuwwwe
3. weten we 1.weten we 2 Weewwe

Noteer het verkleinwoord

Laand	laantien
pat	pattien
wolke	wolkien
kladde	kladdegien
jonge	jongien
schoele	schoelegien

Noteer et meervold

Laand	lanen
taofel	taofels
huus	husen

dorp	dörpen
kiend	kiender
zaege	zaegen

Vul de goede werkwoordsvorm in

1. Hi’j **kriegt** vanaovend gien eten(kriegen)
2. Wie het op olejaorsaovend de klokke **ludet**?(luden)
3. Ze **kunt** (kunnen) heur ok nooit es even rustig **holen**(holen)